

ORTADOğU GÜNDEMİ

8-14 Ağustos 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Ürdün Planlama ve İşbirliği Teşkilatı Bakanı Nasser Shraideh temmuz ayındaki açıklamasında, “Suriye sınırındaki Ürdün, 2011’den bu yana 1,3 milyondan fazla Suriyeli mülteciye ev sahipliği yaptı. Mülteci akını, başta sübvansiyonlu emtialar, su, eğitim, sağlık ve enerji sektörleri olmak üzere ülkenin bütçesindeki yükü artırdı” ifadelerini kullandı. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından yakın zamanda kampın mülteci sakinleri arasında yapılan bir ankete göre, kamp sakinlerinin çoğu gelecekte Suriye’ye dönmek istediğini belirtti ancak Suriye’nin şu anda hâlâ güvenli olmadığını inandığını söyledi.¹

Lübnan-Suriye arasındaki yasadışı geçitlerde 375 kilometreyi bulan geniş bir alanda kaçakçılık operasyonları genişledi. Lübnan’ın doğusundaki güvenlik kaynakları, Şarku’l Avsat’a yaptıkları açıklamalarda Lübnan Ordusunun 2017 yazında sınır bölgelerini radikalizm yanlısı grupların kontrolünden arındırmak için yürüttüğü “Dağların Şafağı” operasyonlarının sona ermesinden bu yana kaçakçılık faaliyetlerini kademeli olarak iki katına çıkarttığını belirtti. Kaçakçılar, yakıt, sebze ve hayvancılıktan ekmek, sigara ve kozmetik cerrahi malzemelerine kadar genişleyen faaliyetlerini yeniden sürdürmeye başladı.²

Özel kaynaklar, Sawt al-Asima’ya bu hafta iki Rus petrol tankerini Suriye kıyılarına ulaştığını açıkladı. Kaynaklar, iki Rus tankerin Kırım’ın Feodosya Limanı’ndan, Baniyas ve Tartus Limanlarına geldiğini söyledi. İki tankerin yükünün, Rus gemisi “YAZ” tarafından taşınan 6.600 ton ve “SIG” gemisinde taşınan 6.500 ton olmak üzere yaklaşık 13.000 ton ham petrol olduğu ekledi. Kaynaklara göre, iki Rus tankerinde taşınan petrolün varış yeri henüz belirlenmedi.³

Suriye resmî haber ajansı SANA’ya göre, AB yetkilileri Suriye rejimindeki bölgelere 2011’den bu yana ilk ziyaretini gerçekleştirdi. Yetkililer arasında misyon başkanı Dan Stoenescu ve Birleşmiş Milletler Suriye İnsani Yardım Koordinatörü İmran Reda yer aldı.⁴

• Suriye Rejimi

Suriye sanayisi, hükûmet güçleri ve isyancı gruplar arasındaki savaş nedeniyle önemli kayıplar yaşadı. Suriye ve Kuzey Kore, Suriye’nin sanayi sektörünün bu hafta savaştan kurtulmasına yardım etmeyi tartıştı. Suriye’nin resmî haber ajansı SANA’nın aktardığına göre Suriye-Kore Ortak Endüstriyel İşbirliği Teknik Komitesi çarşamba günü Şam’daki

1 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iraktaki-kamlarda-kalan-suriyeliler-teror-orgutu-ypg-pkk-nedeniyle-evlerine-donemiyor/2657071>

2 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3810856/lubnan-dan-suriye-ye-igneden-iplige-kaçakçılık-artıyor>

3 <https://syrianobserver.com/news/78063/two-russian-oil-tankers-arrive-on-syrian-coast.html>

4 <https://syrianobserver.com/news/77988/europeans-visit-assad-controlled-syria-first-since-2011.html>

Suriye Sanayi Bakanlığında bir araya geldi. Suriye'nin iç savaştan zarar gören sanayi sektöründeki üretim hatlarını ve makinelerini eski hâline döndürmeyi tartıştı. Bu amaçla iki ülke, makine, ekipman ve üretimle ilgili ihtiyaçlarını belirlemek için şirketleri sahada ortaklaşa denetleme sözü verdi.⁵

İç Ticaret ve Tüketicuyu Koruma Bakanı sübvansiyonlu benzin fiyatlarında iki yıldan az bir süre içinde beşinci kez %127,5'lik oranında bir artış olduğunu söyledi. Ekonomist Amer Shahda, bu artışlar sonrası ulaşım, sanayi, tarım gibi sektörlerin etkileneceğini söyledi.⁶

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın çıkardığı kararnameye göre 18 Eylül 2022 tarihinde yerel seçimlerin yapılacağı duyuruldu. Seçim için seçim merkezleri kuruldu, rejim güçlerinin elindeki kentlerden ve YPG'nin işgali altındaki bölgelerden aday başvuruları alınmaya başlandı.⁷

Suriye'deki devlet medyasından alınan habere göre, bir IŞİD lideri kendini patlatarak öldürdü. Suriye Resmî Haber Ajansı SANA'nın aktardığına göre, Suriye Ordusunun "güvenlik operasyonu" yaptığı ve operasyon sırasında Ebu Salem el-Irakî'nin Adwan kasabasında kuşatılmasından sonra kendini havaya uçurduğu bildirildi. Ebu Salem el-Irakî, Suriye'de bir aydan daha kısa bir süre içinde öldürülen ikinci IŞİD lideri oldu.⁸

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) aktivistleri Suriye çölünde Rus kuvvetlerinin yeni bir hava saldırısı gerçekleştirdiğini rapor etti. Salı gününden bu yana Rus savaş uçakları, Rakka eyaletinde El-Rusafah çölündeki IŞİD sığınaklarını ve mağaralarını hedef alan 13 hava saldırısı düzenledi.⁹

• Fırat'ın Doğusu

Suriye Demokratik Güçleri (SDG) unsurlarının bir Rus askerî araca ateş açmasının ardından Halep'in kuzeydoğusundaki Menbiç kenti yakınlarında, Suriye rejim güçleri ve SDG arasında aralıklı çatışmalar yaşandı. Muhalif gruplardan bir askerî kaynağın yaptığı açıklamada, "SDG'nin hedef alınan yedi unsuru arasında ölümler ve yaralıları var" ifadeleri kullanıldı.¹⁰

Paris merkezli Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), SDG'nin IŞİD'in eski başkenti Rakka'da en az 16 medya çalışanını gözaltına aldığını bildirdi. SNHR genel müdürü Fadel Abdul Ghany, tutuklananların çoğunun daha önce IŞİD suçlarını belgelediğini söyledi. Abdul

5 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/08/syria-and-north-korea-discuss-repairing-syrian-engineering-and-industrial-sectors>

6 <https://syrianobserver.com/features/77959/increase-in-gasoline-prices-could-push-inflation-up-by-40-in-syria.html>

7 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/syria/08082022>

8 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/syria/100820221>

9 <https://www.syriahr.com/en/263019/>

10 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3810151/muhalif-gruplar-sdg-nin-halep-nin-kuzeyine-sizma-girisiminin-engellendiğini>

Ghany, bu tutuklamaları ifade ve gazetecilerin özgürlüğüne atılmış bir tokat olarak değerlendirdi.¹¹

Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT), PKK'nın sözde Haftanın eyalet sorumlusu olduğu dönemde Türk Silahlı Kuvvetlerine yönelik saldırıların talimatını veren terörist Rebani'nin Suriye'de bulunduğunu tespit etti. Suriye Kamışlı'da 6 Ağustos'ta gerçekleştirdiği operasyonla MİT, terör örgütü PKK/YPG'nin sözde Amude-Derbesiye eyaleti genel sorumlu İran asıllı "Rezan Cavit" kod adlı Yusif Mehmud Rebani'nin etkisiz hâle getirildiğini açıkladı.¹²

Bir askerî kontrol noktasında görevli olan SDG üyeleri, Deyrizor'un doğusundaki El-Basirah kentinde biri öğretmen olan iki kişiyi tutukladı. SDG ayrıca, Deyrizor'un kırsal bölgesinde Al-Zer köyünde bir caminin önünde başka bir adamı daha tutukladı. Tutuklamaların nedeniyse şimdilik bildirilmedi.¹³

• Güney Suriye

Rus askerî heyeti, Dürzi nüfusunun yoğunlukta yaşadığı Suriye'nin güneyinde bulunan Süveyda'nın batı kırsalındaki Mezra ilçesine bir ziyarette bulundu. Burada Rus heyet, Rical el-Kerame (Onurlu Adamlar) Hareketi'nin kurucusu olan Şeyh Valid el-Belus'un oğlu ile bölgedeki bazı din adamları ve önde gelen isimlerle görüşme gerçekleştirdi. Belus'un oğlu, Rus heyetten Hizbullah ve İran'a bağlı silahlı grupların Süveyda dışına çıkartılmasını talep etti. Süveyda halkının temsilcileri konuşma sırasında Suriye rejimi kontrolündeki hapishanelerde tutuklu bulunan Süveydalıların durumu, zorunlu askerlik ve yolsuzluk olaylarının ele alınması gibi konularda taleplerini dile getirdi.¹⁴

Pazar günü, Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan Tafas kentindeki ihtiyarlar şehrin güney kesimlerindeki tarım alanlarında rejim güçlerinin ilerlemesinden dolayı rahatsız olan çiftçilerin şikâyetlerini dile getirmek için Badra'daki rejim valisiyle buluştu. Vali, ihtiyarların taleplerini ilgili resmî kurumlara ileteceğini söyledi.¹⁵

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Azez Mare Bölgesinde, PKK mensubu olan "Ebu Ali" kod adlı Hasan Nijjar'ın plastik patlayıcı yüklü canlı bomba yeleğiyle birlikte yakalandığını bildirdi. Bakan Soylu yaptığı açıklamada, "Emniyet İstihbarat Başkanlığı koordinesinde Hatay İstihbarat Şube Müdürlüğü ve Suriye Görev Gücü ortak operasyonunda; Azez Mare Bölgesinde PKK/KCK Terör Örgütü mensubu Hasan Najja 1.8 kg C-4 plastik patlayıcı canlı bomba yeleği ve çok sayıda mühimmatla yakalandı. Açıklamada, sınırlarımız içinde

11 <https://syrianobserver.com/features/77942/arrests-of-journalists-in-ne-syria-slap-against-freedom-of-speech-rights-group.html>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/mit-suriyede-pkk-ypgnin-sozde-eyalet-sorumlusunu-etkisiz-hale-getirdi/2659578>

13 <https://www.syriahr.com/en/263088/>

14 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3804601/suriye-nin-guneyindeki-catismalar-sonrasi-rus-heyeti-devrede>

15 <https://syrianobserver.com/news/77990/tafs-elders-meet-with-regime-governor-in-daraa.html>

de sınır ötesinde de teröristlere göz açtırmayan Emniyet Teşkilatımıza, Emniyet İstihbarat Birimlerimize, Jandarmamıza, Suriye Görev Gücündeki kahraman evlatlarımıza tebrikler” ifadelerine yer verildi.¹⁶

Suriye Millî Ordusunun (SMO) silahlı bir kolunun üyeleri, salı günü Halep’in doğu kırsalındaki Türk güçleriyle ortak kontrol noktalarından ve askerî noktalardan çekildi. Kaynağa göre söz konusu grup, Türkiye ile Suriye hükûmeti arasındaki yakınlaşmalara yönelik son açıklamalardan sonra Türk kuvvetleriyle temasını askıya aldı.¹⁷

Millî Savunma Bakanlığının 7 Ağustos’ta yaptığı açıklamada, 13 YPG militanının Suriye’nin kuzeyinde ve kuzeydoğusunda TSK ve SMO unsurlarının kontrolündeki Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekât Bölgeleri’ne saldırı düzenlemeye çalışırken etkisiz hâle getirildikleri duyuruldu.¹⁸

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr’ın, takipçilerini sokağa dökerek gösteri düzenlemesinin ardından Şii Koordinasyon Çerçevesi de destekçilerini gösteriye davet etti. 12 Ağustos’ta Şii Koordinasyon Çerçevesi Bağdat’ta gösteri düzenlerken, Sadr Hareketi’nin takipçileri de aynı gün gösteri yaparak Yeşil Bölge’de toplu bir şekilde Cuma namazı kıldı. Gösteride, talepler yerine gelmediği müddetçe bu hareketliliğin devam edeceği vurgulandı.¹⁹ Bu gösterinin akabinde açıklama yapan Sadr, 13 Ağustos’ta Irak halkını “milyonluk” gösteriye davet ettiğini duyurdu.²⁰

Irak Yüksek Yargı Konseyi, Mukteda es-Sadr’ın, parlamentonun feshi çağırısına yönelik yaptığı açıklamada böyle bir yetkileri olmadığını duyurdu. Açıklamada mevcut rejimin sorunlarının Sadr gibi konsey tarafından da tespit edildiği belirtilirken, siyasi oluşumlara, yargının siyasete alet edilmemesi çağırısı yapıldı.²¹

Fetih Koalisyonu lideri Hali el-Amiri başkanlığındaki Şii Koordinasyon Çerçevesi heyeti, Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) lideri Mesut Barzani ile bir araya geldi. Görüşmede, Irak’ta yaşanan son siyasi gelişmeler ele alındı.²² Hadi el-Amiri’nin Irak’taki hükûmet

16 <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/896295.aspx>

17 <https://syrianobserver.com/news/78038/armed-faction-in-syrias-aleppo-suspends-work-with-turkey.html>

18 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3804086/türkiye-askeri-harekat-söylemini-azaltırken-sdgyi-hedef-almaya-devam-ediyor>

19 <https://ina.iq/turkmen/34364-sadr-destekcileri-toplu-cuma-namaz-icin-yeil-bolgede.html>

20 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2022/08/14/moqtada-al-sadr-calls-on-iraqis-to-stage-million-man-protest/>

21 <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2022/08/14/Iraq-judiciary-dismisses-al-Sadr-s-demand-to-dissolve-parliament>

22 <https://ina.iq/turkmen/34390-fetih-koalisyonu-lideri-amiri-ile-kdp-bakan-barzani-gortu.html>

krizinin ve gösterilerin yatıştırılması için kulis yaptığı belirtiliyor.²³ Amiri ile yaptığı görüşmeden üç gün önce Siyade Koalisyonu lideri Hamis Hançer ile görüşen Barzani, tüm tarafların sonuçlarına uyması koşuluyla Irak'ta düzenlenecek erken seçimin olumlu bir adım olacağını vurgulamıştı.²⁴

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ndeki (IKBY) siyasi taraflar, IKBY Başkanı Neçirvan Barzani'nin başkanlığında, seçim gündemiyle bir araya geldi. Toplantıda Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Irak Özel Temsilcisi Jeanine Hennis Plasschaert da hazır bulundu. Seçim komisyonunun hazırladığı rapor toplantıda sunulurken Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Başkanı Bafel Talabani, seçimlerin doğru bir yasa yoluyla yapılmasından yana olduklarını belirtti. Neçirvan Barzani ise seçimlerin zamanında yapılmaması durumunda IKBY'nin zarar göreceğini vurguladı.²⁵ IKBY iç siyasetinde azınlık kotası ve seçim uygulama sistemine yönelik yasal düzenlemelere ilişkin tartışmalar hâlâ devam ediyor.

• Güvenlik

İngiltere ziyaretinin ardından 5 Ağustos'ta ABD Dışışleri ve Savunma Bakanlıklarının yanı sıra ABD Kongresi ve Beyaz Saray yetkilileriyle bir araya gelen Peşmerge Bakanı Şoreş İsmail başkanlığındaki heyetin temaslarına ilişkin açıklamalar yapıldı. IKBY Parlamentosu Peşmerge Komisyonu Başkanı Reving Hiruri, her iki ülkenin de Peşmerge'ye, istihbarat ve teçhizat desteğine devam edeceklerini açıklarken, IKBY'ye yönelik sınır ihlalleri konusunda Uluslararası Koalisyon'un da çaresizlik yaşadığını belirtti.²⁶

KDP lideri Mesud Barzani, Selahaddin'deki ofisinde Peşmerge Bakanı Şoreş İsmail'i kabul etti. Peşmerge Genelkurmay Başkanı Korgeneral İsa Uzeyir'in de hazır olduğu görüşmede, Peşmerge Bakanlığı heyetinin İngiltere ve ABD'ye yaptığı ziyaretlerin detayları ele alındı. Peşmerge'nin reform sürecine yönelik desteğini yineleyen Barzani, öneri ve görüşlerini Şoreş İsmail ile İsa Uzeyir'e aktardı.²⁷

Irak Başbakanı Kazımi, Silahlı Kuvvetler Başkomutanı sıfatıyla Haşdi Şaabi'ye verdiği emirde, Haşdi Şaabi güçlerinin hem göstericileri hem de Yeşil Bölge'yi koruması gerektiğini belirtti.²⁸ Sadr taraftarlarının eylemlerine karşılık sokağa çıkan Şii Koordinasyon Çerçevesi taraftarlarının arasında Haşdi Şaabi milislerinin de olduğu basına yansımıştı.

Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığının, Suriye'de yakalanan ve Irak'a gönderilen 50 IŞİD mensubu teröristi 13 Ağustos tarihinde teslim aldığı belirtildi. Güvenlik medya hü-

23 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Ameri-lobbying-for-a-new-initiative-to-calm-down-political-upheaval-in-Iraq-source>

24 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/80935-Başkan-Barzani-ve-Siyade-İttifakı-lideri-Irak'ta-olası-erken-seçimi-görüştü>

25 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/100820229>

26 <https://www.basnews.com/tr/babat/768584>

27 <https://www.basnews.com/tr/babat/768628>

28 <https://ina.iq/turkmen/34170-bakomutandan-hadi-abi-emniyet-guclerine-bir-direktif-geldi.html>

resinden yapılan açıklamada, operasyonun, Irak ve Suriye arasında kurulan koordinasyon ve iş birliğiyle gerçekleştiği belirtildi.²⁹

Millî İstihbarat Teşkilatının (MİT) Irak'ın kuzeyinde yer alan Hakurk ve Metina'da düzenlediği operasyonlarda altı PKK'lı teröristin etkisiz hâle getirildiği bildirildi. Operasyonun 13 Ağustos'ta düzenlendiği kaydedildi.³⁰

Terör örgütü PKK'nın Süleymaniye'de ecza depolarından aleni şekilde ilaç ve sağlık malzemeleri alarak Kandil'e götürdüğü belirtilirken, Değişim Hareketi (Goran) Ulusal Konsey Üyesi Dilşad Reşîd yaptığı açıklamada, bu durumun Süleymaniye sağlık sektörünü tehlikeye sokacağını belirtti. Dilşad Reşit PKK kadrolarının tedavi olmak için zaman zaman şehre indiklerini belirtti.³¹

• Ekonomi

Lübnan Başbakanı Necip Mikati, Irak ve Lübnan arasında yapılan enerji ve aynı hizmetlere yönelik anlaşmanın yenilendiğini belirtti. Anlaşmaya göre Lübnan, Irak'ın aynı hizmetlerini sağlama karşılığında, enerji santralleri için Irak'tan yakıt alıyordu. Mita-ki'nin açıklamasına göre anlaşmanın süresi bir yıl daha uzatıldı.³²

IKBY'de doğal gaz üretimi yapan şirketlerden biri olan Dana Gas, yaptığı açıklamada, IKBY'deki doğal gaz üretiminin arttığını belirtti. Son zamanlarda gaz sahasına yönelik saldırılarla anılan Dana Gas, geçen yıllara oranla doğal gaz üretiminde yüzde bir artış sağladığını duyurdu.³³

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Terör örgütü IŞİD'den geri alınan ve 2017 yılından beri kullanılamaz hâlde olan Musul Havaalanı'nın yeniden inşası başladı. Irak Başbakanı Kazımî'nin de katıldığı törenle havaalanı inşasının başladığı duyurulurken, proje sürecinin iki Türk firma tarafından üstlenildiği ve 24 ay devam edeceği belirtildi.³⁴

Hız. Hüseyin ve Kербela şehitlerini anmak için aşure etkinliklerine katılan yüzbinlerce Iraklı, Kербela ve Necef vilayetlerini akın etti. Necef Valisi Macid Vaili, Muharrem ayının 10. gününe denk gelen aşure merasimlerinde vilayetin beş milyondan fazla ziyaretçi ağırladığını belirtti.³⁵

²⁹ <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Syria-delivers-Iraq-dozens-of-terrorists>

³⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/mit-operasyonu-hakurk-ve-metinada-6-pkk-kckli-terorist-etkisiz-hale-getirildi/2660786>

³¹ <https://www.basnews.com/tr/babat/768558>

³² <https://www.rudaw.net/english/middleeast/11082022>

³³ <https://www.basnews.com/tr/babat/768744>

³⁴ <https://www.al-monitor.com/originals/2022/08/iraq-launches-mosul-airport-reconstruction>

³⁵ <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/09082022>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, ITC Siyasi Büro üyeleri ile toplantı gerçekleştirdi. Toplantıda, Irak'taki siyasi durumun ele alındığı ve ITC olarak siyasi krizin çözümü için ulusal güçlerle iletişim hâlinde olduğu belirtildi. Turan toplantıda, "Irak hassas bir dönemden geçiyor. Siyasi güçler olarak, hepimiz birleşip görüşlerimizi yakınlaştırmalıyız, siyasi krizi ortadan kaldırmak için çözüm ve diyalogla çözüm önerileri üretmeliyiz" ifadelerine yer verdi. Turan ayrıca, "seçim yasasının değiştirilmesi ve dar seçim sistemin iptal edilmesi için çalışmalarımızın devam ettiğini ve ITC olarak, Türkmen halkının meşru haklarını savunduğumuz gibi Irak'ın da birlik, beraberlik ve ulusal kimliğini savunmaya her zaman hazırız" diye konuştu.³⁶

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bölge Bakanı ve Irak Türkmen Cephesi (ITC) Siyasi Büro Üyesi Aydın Maruf, Türkiye'nin A Haber kanalında katıldığı programda Irak'taki son gelişmeler ve Türkmenleri değerlendirdi. Maruf, Bağdat'ta olası herhangi bir siyasi kargaşada Irak'ın bir parçası olarak Türkmenler de etkilenmektedir. Türkmenler olarak bu sorunları çözmek için erken seçimin yapılmasından yanayız. Irak'taki siyasi partiler mevcut krizin farklı boyutlara gitmeden önce akliselim davranmaları gerekmektedir. Siyasi kriz devam ederse silahlı çatışma boyutu da alabilir. Biz Türkmenler olarak bölgede huzur ve barıştan yana olduğumuzu belirtmek isterim" ifadelerini kullandı.³⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Siyasi Büro Üyesi ve Erbil İl Başkanı Emir İzzet, Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Hakan Karaçay'ı ziyaret etti. Ziyaretin amacına ilişkin yapılan açıklamada, IKBY'de Türkmenleri ilgilendiren konuların ele alındığı belirtildi.³⁸

Kürdistan İslami Birliğinden (Yekgirtu) bir heyet Irak Türkmen Cephesi (ITC) Erbil Siyasi Bürosu'na ziyaret düzenledi. Yekgirtu Üyesi Muhammed Havdiyani başkanlığındaki heyet, ITC Siyasi Büro Üyesi ve Irak Kürdistan Bölgesi Yönetimi (IKBY) Oluşumlardan Sorumlu Bölge Bakanı Aydın Maruf ile bir araya geldi. IKBY'de son siyasi gelişmelerin ele alındığı toplantıda, IKBY parlamento seçimleri görüşüldü. Toplantıda ayrıca, IKBY Parlamentosunda oluşumlara sağlanan kota konusu da değerlendirildi.³⁹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Telafer İl Başkanı Cengiz Kasap, ITC Telafer ilçe teşkilatı ile toplantı düzenledi. Düzenlenen toplantıda, 2022-2023 eğitim öğretim yılı için ilçede

36 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=596708955356084&set=pcb.596709098689403>

37 https://twitter.com/aydn_maruf/status/1558889160504709127?s=20&t=-qRVbinIpCt6sUmDh35ygQ

38 <https://www.tebaajansi.com/irak/itc-siyasi-buro-uyesi-emir-izzetten-turkiyenin-erbil-baskonsolosluguna-h297514.html>

39 <https://www.tebaajansi.com/yekgirtu-dan-itc-ye-ziyaret-p2-aid,267.html#galeri>

bulunan Türkmen ailelerin çocuklarını Türkmen okullarına kaydettirmeleri konusunda teşvik programlarının ele alındığı açıklandı.⁴⁰

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, katıldığı bir televizyon programında Irak'taki siyasi krizin çözümü için bazı önerilerde bulundu. Salihi, "Irak'ta yaşanan siyasi krizin çözümü için yeni bir siyasi sistemin oluşmasını gerekmektedir. Bu siyasi sistem, Irak Parlamentosunun kararıyla yapılmalıdır. Mukteda es-Sadr'ın reform içerikli açıklamalarına şimdiki siyasi sistemin ortağı olan Şii Kordinasyon Çerçevesi'nin de destek vermesi gerekiyor. Irak hâlâ Birleşmiş Milletler (BM) Anlaşması'nın 7. bölümünün maddeleri kapsamı dâhilindedir. Dolayısıyla mevcut siyasi krizin çözümü ve hükûmetin kurulması için ulusal uzlaşa başarısız olursa BM, hükûmeti kurmaya veya başka çözüm önerisinde bulunabilir" diye konuştu.⁴¹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Siyasi Büro Üyesi ve Musul Milletvekili Lokman Necim Reşidiyeli, Musul Havaalanı'nın yeniden imarı için düzenlenen temel atma törenine katıldı. Törende konuşma yapan Reşidiyeli, "Musul için çok önemli olan bu projenin gerçekleşmesi için biz Musul milletvekilleri olarak çok çalıştık. Bu gibi projeler Musul'un kalkınmasında faydalı olacaktır. Çok mutluyuz. Musul'umuz için hayırlı olsun" diye konuştu.⁴²

• Güvenlik

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'e bağlı Dakuk ilçesinde yer alan Cabhan köyü yakınlarında bir patlama meydana geldiği belirtildi. Terör örgütü IŞİD tarafından yol kenarına yerleştirildiği tahmin edilen bombanın patlaması sonucu yoldan geçen bir kamyon şoförünün yaralandığı açıklandı.⁴³

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanlığından yapılan açıklamada, Irak güvenlik güçleri tarafından Kerkük'ün güneyinde yer alan Hassa Vadisi ve Sarıkahya Köyü'nde konuşlu terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği bildirildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, terörle mücadele ekiplerinin bölgeden edindiği istihbari bilgileri değerlendirerek örgüt tarafından kullanılan 1 mağaranın imha edildiği ve imha edilen mağarada çok sayıda mühimmatın ele geçirildiği açıklandı.⁴⁴

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Irak Genelkurmay Başkanı Orgeneral Abdülemir Yarallah başkanlığındaki üst düzey askerî bir heyetin Kerkük'ü ziyaret ettiği belirtildi. Ziyarete ilişkin konuşma yapan Yarallah, "Kerkük, tüm oluşumlar için küçük bir Irak'tır, burada insanların güvenliği ve mülkiyeti korunmalıdır. Kerkük şehrinin ve

40 <https://www.facebook.com/ltcTelafer0/photos/pcb.108671208615952/108670858615987/>

41 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=314430>

<https://www.facebook.com/arshedalsalihi/videos/623279289102700>

42 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=164955456107602&set=pcb.164955502774264>

43 <https://shafaq.com/ar/أمن/ثلاثة-جرحى-بانفجارين-في-كركوك>

44 <https://almaalomah.me/2022/08/10/613034/>

halkının güvenliği için terör örgütü IŞİD kalıntılarına yönelik düzenledikleri operasyonlarla ilgili bilgi almak amacıyla bugün Kerkük'e ziyaret gerçekleştirdik" diye konuştu.⁴⁵

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'ün Dakuk ilçesinde güvenlik güçleri tarafından kurulan kontrol noktasına terör örgütü IŞİD tarafından saldırı düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen saldırıda, 1 asker yaralandığı açıklandı.⁴⁶

Irak İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Selahaddin vilayetine bağlı Tuzhurmatu ilçesinde uyuşturucu tacirlerine yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, 2 tacirin yakalandığı ve yanlarında 27 paket uyuşturucu maddenin ele geçirildiği açıklandı.⁴⁷

Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Kerkük Hastanesi'nde yatmakta olan bazı Türkmen şahsiyetlerini ziyaret etti. Ziyarete ilişkin konuşma yapan Turan, "sağlık sorunları nedeniyle Türkmen ses sanatına büyük hizmeti olan Talat Sönmez ağabeyimizi ve onun yanında bazı Türkmen şahsiyetlerini ziyaret ettik. Kendilerine acil şifalar diliyoruz" açıklamalarında bulundu.⁴⁸

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

10 Ağustos'ta IKBY'deki siyasi taraflar, IKBY Başkanı Neçirvan Barzani başkanlığında bir araya geldi. IKBY Başkanlığında düzenlenen toplantıya, Birleşmiş Milletler (BM) Irak Temsilcisi Jeanine Hennis Plasschaert'ın yanı sıra Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Başkanı Bafel Talabani, Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) Politbüro Sekreteri Fazıl Mirani, Goran (Değişim) Hareketi Genel Sekreteri Ömer Seyit Ali, Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) Genel Sekreteri Selahaddin Bahaddin, Kürdistan Adalet Cemaati (Komal) Genel Başkanı Ali Bapir ile Kürdistan Sosyalist Demokrat Partisi (KSDP) Başkanı Muhammed Hacı Mahmut katıldı.⁴⁹ Yeni Nesil Hareketi (YNH) Sözcüsü Himdad Şahin ise geçen hafta gerçekleşen gösterilerde çok sayıda YNH üyesinin gözaltına alınması ve bazılarının hâlâ serbest bırakılmaması nedeniyle toplantıya katılmayacağını belirtti.⁵⁰ IKBY Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, toplantıda seçimlerle ilgili tüm konuların yeniden görüşülmesine ve sorunların nihai çözümü için eylül ayında son bir toplantının yapılmasına değinilerek bu süre içerisinde tarafların BM Irak Yardım Misyonu (UNAMI) ekibiyle koordineli olmasına karar verildi. Öte yandan Başkan Barzani söz konusu görüşmede, "Seçimlerin

45 <https://ina.iq/turkmen/34376-genelkurmay-bakan-yarallah-kerkukte.html>

46 <https://earthiq.news/archives/125482>

47 <https://kirkuktv.net/AR/Details/8063>

48 <https://www.facebook.com/photo?fbid=597232305303749&set=pcb.597233025303677>

49 <https://www.ina.iq/kurd/31719--.html>

50 <https://kurdnewstv.net/detail.aspx?hewal&jmare=5237&Jor=1>

ertelenmesinin IKBY'nin itibarını zedeleyeceğini" belirtti. Seçimler konusunda uzlaşının sağlanması ve sürecin ilerlemesi için BM'nin her türlü desteğe hazır olduğunu belirten Plasschaert ise "En kısa sürede seçimler konusunda bir sonuca varılması gerektiğini" vurguladı. Toplantıdan sonra "Seçim konusunda nihai sonuca varabilmek için zamana ihtiyaç var" açıklamasında bulunan Bafel Talabani'nin de dolaylı olarak seçimlerin ertelenmesine göndermede bulunduğu kaydedildi.⁵¹ Diğer yandan Neçirvan Barzani, 24 Şubat'ta Kürdistan Parlamentosu 6. Dönem Seçimleri'nin 1 Ekim 2022 tarihinde gerçekleşmesini içeren kararnameyi imzalamıştı. Ancak taraflar arasında seçim bölgeleri, bölüşenlere ayrılan kota ve seçim komisyonu bileşimi konusunda yaşanan uzlaşmazlıklar nedeniyle IKBY Bağımsız Yüksek Seçim ve Referandum Komisyonu (BYSRK) çalışmalara başlayamamıştı. 10 Ağustos'ta gerçekleşen toplantıda tarafların bu konuda ortak bir konsensüse varması beklenmesine rağmen hiçbir uzlaşma sağlanamadığı kaydedildi.

KDP 13 Ağustos'ta yaptığı açıklamada, Irak'taki tüm taraflara çağrıda bulunarak seçimlerle ilgili bir anlaşmaya varılmasını ve Irak'ta erken seçim yapılmasını istedi. KDP Politbürosundan yapılan yazılı açıklamada, "Irak'ta tüm partileri sorumlu davranmaya ve verimli görüşmeler aracılığıyla ülkeyi mevcut kördüğümünden kurtarmak üzere ciddi adımlar atmaya çağırıyoruz" ifadesine yer verildi. Açıklamada reform sürecinin sonuçlandırılması ve dönüşümün sağlanması adına, Irak'ta bir erken seçime gidilebileceği ve bu anlamda bir anlaşmaya varılabileceği çağrısı dile getirildi.⁵² Öte yandan KDP Seçim Kurulu Hukuk Organı Sorumlusu Havar Muhammed, "Irak'ta erken seçim yapılırsa teknik açıdan IKBY'ye de kolaylık sağlayacağı için IKBY genel seçimlerinin de aynı gün yapılması" önerisinde bulundu.⁵³

• Güvenlik

YNH'nin çağrısı üzerine Süleymaniye, Ranye, Germiyan ve Halepçe'de yapılan gösterilerde çok sayıda kişinin gözaltına alındığı ve sorgulandığı bildirildi.⁵⁴ YNH sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, tüm vilayetlerde yapılan gösteriler nedeniyle yedi milletvekiliyle 35 parti görevlisinin gözaltına alındığını duyurdu. Öte yandan IKBY Metro Gazeteci Hakları Merkezi Başkanı Rahman Garip, 6-7 Ağustos tarihlerinde Süleymaniye, Erbil ve Duhok vilayetlerinde 11 gazetecinin güvenlik güçleri tarafından gözaltına alındığını ifade etti. Garip, "Metro merkezi olarak tutukluların serbest bırakılmasını talep ediyor ve güvenlik güçlerinin bazı gazetecileri gözaltına almak için evlerine ve ofislerine baskın düzenlediğini açıkça ifade ediyoruz" dedi. Buna karşın Süleymaniye İl Güvenlik Komitesinden yapılan açıklamada, "Süleymaniye vilayeti sınırları içerisinde güvenlik güçleri tarafından hiçbir milletvekili veya gazeteci tutuklanmamıştır" ifadeleri kullanıldı.⁵⁵

51 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10839

52 <https://www.kdp.info/a/d.aspx?l=13&a=133808>

53 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0808202213>

54 <https://nrtv.com/detail/14617>

55 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10827

Erbil’de bulunan yabancı ülke temsilciliklerinin IKBY’deki gazeteci ve siyasetçilerin gözetimine alınması konusunda endişelerini dile getirdiği bildirildi. Bu bağlamda ABD’nin Bağdat Büyükelçiliği, Süleymaniye’de düzenlenen gösterilerde protestoculara karşı göz yaşartıcı gaz kullanılmasının ve bazı gazetecilerle milletvekillerinin gözetimine alınmasına dair haberlerin basında yer almasının endişe verici olduğunu vurguladı.⁵⁶ İngiltere’nin Erbil Başkonsolosu Yardımcısı Jamie Hamill de göz altılardan dolayı endişeli olduklarını belirterek, “ifade özgürlüğü ve medya, demokratik işleyişin vazgeçilmez bir parçasıdır” ifadelerini kullandı.⁵⁷

• Ekonomi

IKBY Enformasyon ve Basın Dairesi tarafından yapılan açıklamaya göre, 2022 yılının ağustos ayına gelmesine rağmen Bağdat tarafından IKBY’ye sadece 400 milyar dinar gönderildi. Açıklamada, “15 Haziran 2020 tarihinde alınan kararla birlikte, Bağdat her ay 200 milyar dinar IKBY’ye göndermişti fakat 2022 yılından itibaren sadece 400 milyar dinar Erbil’e ödendi” ifadeleri kullanıldı. Ayrıca mevcut durumda temmuz ayı memur maaşlarının sadece beş bakanlıkta ödendiği belirtildi.⁵⁸ Erbil yönetimi bu konuda Bağdat’ı sorumlu bulurken KYB ise Erbil ve Duhok’a göre, Süleymaniye ve Halepçe’de memur maaşlarının gecikmesi konusunda Erbil yönetimini sorumlu tutmuştur. Bu doğrultuda, KYB yetkililerinin sadece memur maaşı konusunda değil, çöp toplanması, hastanelere ilaç sağlanması ve birkaç sektörde IKBY tarafından Süleymaniye ve Halepçe’ye yeterli bütçe ayrılmaması konularında da Erbil’i sorumlu tuttuğu görülüyor.⁵⁹

Irak Petrol Bakanlığı tarafından Rusya merkezli Gazprom ile Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) merkezli enerji şirketi Dana Gas hakkında ilgili şirketlerin petrol ve doğal gazın çıkarılması ve üretilmesi konusunda IKBY ile yaptıkları anlaşmaları iptal etmemesi üzerine dava açıldığı belirtildi. Irak Petrol Bakanlığının Bağdat’ta Kerh Mahkemesinde iki şirkete dava açtığı ve mahkemenin çağırısı üzerine 8 Ağustos’ta yapılan ilk oturuma söz konusu şirketlerin katılmadığı aktarıldı.⁶⁰ 2022 yılının Şubat ayında Irak Yüksek Federal Mahkemesi (IFYM) tarafından IKBY’de petrol ve doğal gaz sektöründe çalışan şirketlerin Bağdat ile anlaşmalarının yenilemesi ve IKBY’nin petrol ve doğal gaz sektörünün tamamen Bağdat’a teslim edilmesi yönünde karar alınmıştı. Irak Petrol Bakanlığının da IFYM’nin bu kararına dayanarak IKBY’de petrol ve doğal gaz sektöründe faaliyet gösteren şirketlere mail gönderdiği bildirildi. Ancak şirketlerin çoğunun Petrol Bakanlığının mailine cevap vermeyip “Biz IKBY ile anlaşma imzaladık ve bu sorun Bağdat ile Erbil arasında çözülmeli” yönünde açıklama yaptığı kaydedildi.⁶¹

56 <https://www.ina.iq/kurd/31679--.html>

57 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/080820225>

58 <http://speda.net/index.php/ku/news/kurdistan/77670>

59 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/07082022>

60 <https://www.tack.krd/details.aspx?id=82>

61 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10836

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, IKBY’de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) vaka sayısı 464 bin 242’ye yükselirken virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7 bin 461 olduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 453 bin 413’e ulaştığı kaydedildi.⁶²

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Diriye Kapısı Geliştirme Kurumu, 2024’te açılması beklenen Diriye Kapısı’nın ticaret merkezi olması planlanan Diriye Meydanı Projesi ile gelecek vizyonunu belirledi. Buna göre Diriye’nin dünyanın en kültürel ve tarihî yerlerinden biri olarak hazırlanması amaçlanmaktadır. Yapılar, hep eski Suudi devletlerinde olduğu gibi hazırlanarak bölgeyi otantik Suudi mirasına kavuştururken aynı zamanda toplumsal, kültürel ve tarihî yönünü iyileştirmenin sağlanması hedeflenmektedir.⁶³

Suudi Arabistan ile ABD’nin Kızıldeniz’de bir ay sürmesi planlanan ortak deniz tatbikatı başladı. Kızıldeniz kıyısındaki Yenbu kentinde ABD ile yapılacak olan “Büyük Öfke” isimli tatbikatın açılış törenine Suudi Arabistan Batı Bölgesi Komutanı Ahmed ed-Debis, ABD Deniz Kuvvetleri Merkez Komutanlığı Komutanı Paul Joseph Rock ile iki ülkeden üst düzey subay ve askerî yetkililerin katıldığı belirtildi.⁶⁴

• Birleşik Arap Emirlikleri

Abu Dabi holdingi olan International Holding Co (IHC) 11 Ağustos’ta Türkiye’deki Kalyon Enerjinin %50 hissesini 1.8 milyar dirheme (490 milyon dolar) satın aldığını duyurdu. Kalyon Holding, satış geliriyle Kalyon Enerjiye ait projeleri büyütmeyi ve yanı sıra Kalyon PV’nin hâlihazırda 1000 megavat olan üretim kapasitesini 2000 megavata çıkarmayı planlıyor.

Kalyon Enerjinin başkanı Cemal Kalyoncu, hisse devrinden elde edilecek tutarın Türkiye’ye kayda değer bir döviz girdisi sağlayacağını da vurgulayarak, artan üretim kapasitesinin yeni güneş ve rüzgâr enerjisi üretimi yatırımlarında kullanılacağını belirtti.⁶⁵

Birleşik Arap Emirlikleri’nde yetkililer, İstanbul Başkonsolosluğunda Suudi Arabistan’dan gelen bir ekip tarafından öldürülen gazeteci Cemal Kaşıkçı’nın avukatı olarak da görev yapan ABD vatandaşı Asim Ghafoor’u 14 Temmuz’da gözaltına almış ve 3 yıl hapsine karar vermişti. Ghafoor’un avukatı Faisal Gill, para cezası ödendikten sonra 13

62 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0Nijg9zYbftfdNMBKhhxJyEhKwLNsJX34WQx9sWixHnPZRB2bhdEW76WrpeUVsZJMZl&id=100064450459235

63 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3329951/diriye-meydanı-lüks-yaşam-tarzlarının-olduğu-modern-bir-proje>

64 <https://www.spa.gov.sa/viewstory.php?lang=ar&newsid=2376408>

65 <https://www.dailysabah.com/business/energy/abu-dhabis-ihc-acquires-490m-stake-in-turkish-kalyon-energy/amp>

Ağustos'ta müvekkilinin serbest bırakıldığını, ABD Büyükelçiliğinin de bu süreçte yardımcı olduğunu belirtti.⁶⁶

• Katar

8 Ağustos'ta Çad Askerî Geçiş Konseyi ve muhalif gruplar arasında Katar'ın ev sahipliğinde mart ayından bu yana devam eden müzakereler sonucu, kapsamlı bir ulusal uzlaşının ilk adımı olarak "Doha Barış Anlaşması" imzalandı. Katar, ev sahipliğinde 5 ay süren müzakereler sonucu Çad Askerî Geçiş Konseyi ile muhalifler arasında imzalanan Doha Barış Anlaşması ile bölgesel ve uluslararası çekişmelerin çözümündeki merkezî konumunu bir kez daha öne çıkardı. ABD Dışişleri Bakanlığı da Çad'daki iktidardaki askerî konsey tarafından Katar'ın sponsorluğu altında silahlı muhalefet partileriyle imzalanan Doha Barış Anlaşması'na övgüde bulundu.⁶⁷

14 Ağustos'ta İranlı üst düzey diplomatla Katar'ın Bölgesel İşlerden Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Muhammed bin Abdülaziz Al Khulaifi arasında Tahran'da görüşme gerçekleşti. Görüşme sonrası Katar ile İran arasındaki uçuş sayısını artırmak için ikili anlaşma imzalandı. Ayrıca Katar, ülkenin tüccarlarına daha fazla fırsat sağlamak ve Katar'da kamu-özel ortaklığının "özel bir modelini" sağlamak amacıyla İran'a Doha'da büyük bir ticaret merkezi kurma izni verdi.⁶⁸

• Kuveyt

7 Ağustos 2022'de Kuveyt'in yeni başbakanı Şeyh Ahmed Nawaf el Ahmad, tüm bakanlara şeffaflık ve nesnellığe dayalı yeni ve farklı bir yaklaşım izleme sözü verdi. Ayrıca el Ahmad, bakanlara feshedilen parlamento temsilcilerini veya yaklaşan seçimler için aday olanları ofislerinde kabul etmemelerini ve departmanlarına karşı bir müdahaleye izin vermemelerini söyledi.⁶⁹

Kuveyt 7 yılın ardından İran'a büyükelçi atadı. İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan, dün Tahran'daki görevine başlayan Kuveytli Büyükelçi Bedir Abdullah el-Monih'i kabul etti. Yeni Kuveyt Büyükelçisi el-Monih görüşme sırasında güven mektubunun kopyasını Emir Abdullahiyan'a takdim etti.⁷⁰

• Bahreyn

Manama Dışişleri Bakanı Abdullatif Al-Zayani yaptığı açıklamada, Katar ve Bahreyn arasında 2017 KİK krizinden sonra kalan bekleyen meselelerin "belirsiz bırakılmaması" gerektiğini söyledi. Al-Zayani, ülkesinin "geriye kalan sorunları çözmek adına bir-

66 <https://www.middleeasteye.net/news/khashoggi-uae-lawyer-leaves-money-laundering-conviction>

67 <https://www.dailysabah.com/world/africa/chad-rebel-groups-sign-peace-deal-in-qatar-ahead-of-national-talks>

68 <https://dohanews.co/iran-fm-urges-progress-in-agreements-with-qatar/>

69 <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-new-pm-vows-to-fight-nepotism-follow-different-approach-1.89775208>

70 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3815926/kuveyt-7-yilin-ardindan-tahran-buyukelci-atadi>

kaç kez ikili görüşmeler yapmak” için davetiye gönderdiğini ancak Katar’ın bu uzlaşma çağrılarına yanıt vermediğini, Al- Ula Deklarasyonu kapsamında Katar’ın Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri ile yakınlaşmalarının gerçekleşiyor olmasına rağmen bu sürecin Bahreyn ile çok yavaş ilerlediğini belirtti.⁷¹

• Umman

Petrol fiyatlarının Ukrayna’daki krizin ardından yükselmesi, ham petrolün neredeyse Ortadoğu’nun tüm üreticileri için büyük gelir kaynağı olmasını sağladı. Petrol fiyatları yüksek kalmaya devam ederse en zayıf ekonomiler için bile önemli bütçe fazlası olasılığı artmaya devam edecektir. Umman da yılın ilk yarısında petrol ve doğal gazda 2 milyar dolar bütçe fazlası kaydetti. Bunda bütçesini dengelemek ve borcunu azaltmak için katma değer vergisi dâhil pek çok yeniliği içeren ekonomik reformu da etkili oldu. Ülkenin Maliye Bakanlığına göre, gelir yılın ikinci çeyreğinde yüzde 54’ten fazla artarak yaklaşık 6,7 milyar Umman riyaline yükselirken, toplam harcama yüzde 8,6 artarak 5,9 milyar Umman riyaline yükseldi. Ham petrol geliri 3,19 milyar Umman riyali, gaz için eşdeğer rakam ise 1,73 milyar Umman riyali oldu.⁷²

• Yemen

8 Ağustos 2022 tarihinde Ürdün Dışişleri Bakanı es-Safedi Yemen Dışişleri Bakanı Ahmed Awad bin Mubarek ile Ürdün’de bir araya gelerek çeşitli alanlarda işbirliğini güçlendirmek ve siyasi istişare mekanizması kurmak adına bir mutabakat imzaladı.

Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamaya göre iki ülke başta Filistin olmak üzere birçok bölgesel meseleyi ele aldı. Ürdün Dışişleri Bakanı bu görüşmede İsrail’in Gazze şeridindeki saldırılarının durdurulduğu ateşkesi memnuniyetle karşıladığını ve bu konuda Mısır, Katar ve ABD’nin rolünün değerli olduğunu belirtti ve Ürdün’ün Arap ülkelerine yönelik terör saldırılarını durdurmak için daima destek vereceğini vurguladı. Ayrıca Yemen ile ileriki dönemde iş birliğini arttırmaya yönelik pratik adımlar atmak üzere anlaşmaya varmak için teknik komiteler toplanacağını belirtti.⁷³

Yemen’in stratejik öneme sahip Şebve vilayetinde Birleşik Arap Emirlikleri destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK) yanlısı güçler arasında çıkan çatışmalar sonucu GGK’nin neredeyse kontrolü ele geçirdiği bildiriliyor.⁷⁴ ABD’nin Yemen özel elçisi Tim Lenderking, Yemen’deki ateşkesi sağlamlaştırmak için Birleşik Arap Emirlikleri, Umman ve Suudi Arabistan’ı kapsayan Körfez turuna çıktı. Tim Lenderking 11 Ağustos’ta BM’nin arabuluculuğunda ateşkes uzatmaya yönelik çabaların bir parçası olarak Suudi Arabistan, BAE,

71 <https://dohaneews.co/bahrain-says-pending-matters-with-qatar-must-not-be-left-unsettled/>

72 <https://gulfbusiness.com/oman-posts-2bn-surplus-in-first-half-on-high-oil-gas/>

73 <http://www.jordantimes.com/news/local/fm-reiterates-jordans-support-yemens-stability>

74 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemende-bae-destekli-gucler-sebve-ilinin-kontrolunu-ele-gecirdi/2659495>

Umman ve Ürdün'e gitti. Ayrıca Lenderking'in Şebve'deki istikrarsızlığın ardından barış çağırısı yapacağı ve Yemen halkı için ek mali yardım ihtiyacının altını çizceği aktarıldı.⁷⁵

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Mısır

Katar Emirlik Divanından yapılan yazılı açıklamaya göre, Katar Emiri Temim bin Hamed el-Sani ile Mısır Cumhurbaşkanı Sisi telefonda görüşmüştür. Görüşmede, iki ülke ilişkilerini geliştirme yollarıyla başta Gazze'deki son gelişmeler olmak üzere bölgesel ve uluslararası gelişmeler ele alınmıştır. İsrail, saldırı hazırlığında olduğu gerekçesiyle 5 Ağustos Cuma günü Gazze'deki İslami Cihat'a ait olduğunu iddia ettiği hedefleri vurmuştu. Saldırıları üzerine Gazze'den İsrail yönüne bir dizi roket atılmıştı. İsrail'in Gazze Şeridi'ne düzenlediği saldırılar sonucunda aralarında 14 çocuk ve 4 kadının yer aldığı 44 kişi hayatını kaybetmiş, İsrail tarafındaysa herhangi bir can kaybı yaşanmamıştı.⁷⁶

Etiyopya, Büyük Etiyopya Rönesans Barajı'nda ikinci türbinde de elektrik üretimine başlayarak üretim kapasitesini 540 megavata çıkardığını duyurmuştur. Hedasi Barajı'nda yeni türbinin devreye alınması dolayısıyla düzenlenen törene, Başbakan Abiy Ahmed ve Cumhurbaşkanı Sahle-Work Zewde katılmıştır. Etiyopya, barajın üzerine inşa edildiği Nil Nehri'ndeki aşağı havza ülkeleri Sudan ve Mısır'ın itirazlarına rağmen bu yıl üçüncü dolum sürecini başlatmıştı.⁷⁷

Mısır hava yolu şirketi "EgyptAir", 8 yıl aranın ardından Kahire'den Libya'nın başkenti Trablus'taki Mitiga Havalimanı'na uçuşlara başlamıştır. Mısır hava yolu şirketi, 2011'de Libya'da başlayan istikrarsızlık ve çatışmaların ardından bu ülkeye yönelik uçuşlarını durdurma kararı almıştı.⁷⁸

Mısır resmî haber ajansı MENA'nın haberine göre, Mısır Parlamentosu, Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi tarafından sunulan 13 bakanlıkta yapılan değişiklikleri, genel kuruldaki oturumda onaylamıştır. Kabinede yapılan revizyon başta sağlık, havacılık, göçmenlik, yerel kalkınma ve eğitim olmak üzere 13 bakanlığı kapsamaktadır. Mısır Cumhurbaşkanı Sisi, parlamentoyu, başbakan ile görüşükten sonra kararlaştırılan kabine değişimini görüşmek üzere toplanmaya çağırarak, söz konusu değişikliğin devletin çıkarlarını ve yeteneklerini korumaya katkıda bulunan iç ve dış önemli dosyalarda hükûmetin performansını artıracaklarını ifade etmiştir.⁷⁹

⁷⁵ <https://www.arabnews.com/node/2141081/middle-east>

⁷⁶ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/katar-emiri-ile-misir-cumhurbaskani-sisi-gazzedeki-son-durumu-gorustu/2657804>

⁷⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/etiopya-hedasi-barajinda-ikinci-turbinde-de-elektrik-uretimine-basladi/2658937>

⁷⁸ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misir-hava-yolu-sirketi-egyptair-8-yil-sonra-kahire-trablus-seferlerine-basladi/2657581>

⁷⁹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misirda-kabinede-13-bakan-degist/2660541>

Türkiye Dışişleri Bakanlığı, Mısır'daki Abu Sifin Kilisesi'nde çıkan yangında hayatını kaybedenler için taziye mesajı yayımlamıştır. Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamada "Mısır'ın Giza kentindeki Abu Sifin Kilisesi'nde, 14 Ağustos günü çıkan yangında onlarca kişinin hayatını kaybettiği ve yaralandığı büyük üzüntüyle öğrenilmiştir" ifadesi kullanılmıştır.

• Libya

Libya Ulusal Petrol Şirketi, ülkedeki petrol üretiminin günde 1 milyon 200 bin varilin üzerine çıktığını ve güvenlik sorunları nedeniyle petrol sahalarının kapanması krizinden önceki üretim miktarını aştığını duyurmuştur.⁸⁰

Libya Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed el-Menfi, başkent Trablus'ta düzenlenen Libya Ordusunun kuruluşunun 82. yıl dönümü kutlamaları sırasında yaptığı konuşmada, orduyu, vatana, halka ve siyasi tarafsızlığa sadık olacak şekilde yeniden inşa etmenin alternatifini olmadığını söylemiştir. Libya Ordusunun başkomutanı sıfatıyla konuşan Menfi, silahlı oluşumların, yapı ve güçleri ne olursa olsun, birleşik bir ordunun ve sivil otorite altında faaliyet gösteren tek bir askerî komutanın yerini tutmayacağını belirtmiştir.⁸¹

• Tunus

Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, Fransız mevkidaşı Emanuel Macron ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Fransa tarafından görüşmeye dair yapılan açıklamada Macron, Said'i tüm tarafların katılımının sağlandığı kapsamlı bir diyalogu sağlaması için çağrıda bulunmuştur. Açıklamaya göre Macron, gerçekleşen tartışmalı anayasa referandumu için "önemli bir aşama" ifadesinde bulunmuştur.⁸²

• Cezayir

Cezayir Dışişleri Bakanlığı, Libya'nın yaklaşık 4 yıldır boş olan Cezayir Büyükelçiliği görevine Salih Muhammed Bekda'yı atadığını duyurmuştur. Bakanlıktan yapılan yazılı açıklamada, Libya'nın Cezayir'e olağanüstü ve tam yetkili olarak büyükelçi atadığı Bekda'nın Cezayir Dışişleri Bakanı Ramtan Lamamra'ya güven mektubu sunduğu belirtilmiştir. Açıklamada, Lamamra ile Bekda arasında gerçekleşen görüşmede, Libya'daki siyaset ve güvenlik alanında yaşanan son gelişmelerin ele alındığı kaydedilmiştir. Öte yandan Bekda'nın da, "Bu hassas koşullarda Libya'nın yanında oldukları için Cezayir makamlarına teşekkür ve şükranlarını ifade ettiği" aktarılmıştır.⁸³

Rus askerî yetkililer, eylül ayında Cezayir ve Rusya arasında ortak askerî tatbikat gerçekleştirileceğini açıklamıştır. Açıklamada, "Çöl Kalkanı 2022" adı verilen anti-terör

80 <https://www.ntv.com.tr/ntvpara/libya-gunluk-petrol-uretimini-arttirdi,6H-BHypIH0-Z6UNL-Sw7sw>

81 <https://www.haber7.com/dunya/haber/3249079-libyadaki-iki-ordunun-birlestirilmesine-destek>

82 <https://www.middleeastmonitor.com/20220810-tunisia-macron-calls-referendum-important-stage-for-inclusive-dialogue/>

83 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-4-yil-sonra-cezayir-e-buyukelci-atadi/2656921>

müşterek tatbikatın Cezayir çölünde gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Tatbikat, Fas sınırına yakın Bechar bölgesinde gerçekleştirilecektir. Tatbikat sırasında kuvvetler, çöl ortamında terörist grupları arama, tespit ve ortadan kaldırma çalışmaları yapacaktır. İlk Rus-Cezayir ortak tatbikatı, Ekim 2021’de Kuzey Osetya’da, toplamda 200 asker ve yaklaşık olarak 40 birim muharebe ve özel teçhizatın katılımıyla gerçekleştirilmişti.⁸⁴

• Fas

Bir internet haber sitesinin raporuna göre Fransa, Fas’a yönelik vize kısıtlamalarını eski bakanları, yetkilileri ve iş insanlarını içerecek şekilde genişletmiştir. Geçtiğimiz yılın eylül ayında Fransa, topraklarında yasa dışı olarak ikamet eden vatandaşlarının geri dönüşünü kabul etmeyi reddetmesi nedeniyle Cezayir, Tunus ve Fas’a ait vize başvurularına kısıtlamalar getirmişti.⁸⁵

Fas ve İspanya çarşamba günü güvenlik iş birliğini geliştirmenin yanı sıra ortak çıkarları ilgilendiren diğer konular hakkında görüşmelerde bulunmuştur. Görüşme, Fas’ın Ulusal Güvenlik Genel Müdürü Abdellatif Hammouchi ile İspanyol Polisi Genel Müdürü Francisco Pardo Piqueras arasında Rabat’ta gerçekleşmiştir.⁸⁶

Fas İdare Mahkemesinin resmî sözcüsü yaptığı açıklamada, 57 yargıcın görevden alınması kararını askıya aldığını belirtmiştir. Hâkim kararında, ilgili idari makamlardan ihraçları açıklamasını ve gerekçelendirmesini istemiş ve bu davaların vaka bazında yapılmasını belirtmiştir.⁸⁷

84 <https://english.aawsat.com/home/article/3807991/algeria-host-desert-shield-2022-joint-military-exercises-russia>

85 <https://www.middleeastmonitor.com/20220813-france-applies-visa-restrictions-to-former-morocco-ministers/>

86 <https://www.middleeastmonitor.com/20220811-morocco-and-spain-discuss-security-cooperation/>

87 <https://www.middleeastmonitor.com/20220810-morocco-court-suspends-decision-to-dismiss-judges/>

RUS BASININDA ORTADOĞU GÜNDEMİ (8-14 AĞUSTOS 2022)

• İsrail ve İslami Cihat Ateşkes Anlaşması İmzalandı

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü İsrail Bölümü Başkanı Dmitry Mariasis, İsrail ile Gazze'deki İslami Cihat Hareketi arasında Mısır'ın arabuluculuğuyla varılan ateşkesi "Lenta.Ru" haber sitesine değerlendirdi. "[İsrail ve İslami Cihat Ateşkes Anlaşması İmzalandı](#)" başlıklı yazıya göre, taraflar arasında yeni ateşkes uzun süreli olmayacağı muhtemeldir: "Filistin ve İsrail arasında çatışmalar düzenli olarak meydana geliyor ve ardından taraflar Mısır, Katar veya başka birinin aracılığıyla ateşkes anlaşmasına varıyorlar." Uzman, bölgede aynı durumun zaman zaman tekrarlandığını dikkate çekti: "Öyle ki geçen sene mayıs ayında ortaya bir çatışma çıksa da sonuçta taraflar anlaşmaya vardı. Aynı durum şimdiki koşullarda da geçerlidir."

• İranın Batı'yla Yaptığı Nükleer Anlaşmanın Rusya İçin Avantajları

İranın, dünya güçleriyle nükleer anlaşmasının restorasyonu konusunda bir anlaşmaya varılabileceği Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Moskovsky Komsomolets" Gazetesi'nin internet sitesinde yayımlanan "[İran'ın Batı ile Yaptığı Nükleer Anlaşmanın Rusya İçin Avantajları](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber "Tahran, yaptırımların kaldırılması karşılığında ABD ile anlaşmaya varmak için henüz acele etmiyor" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Ortadoğu uzmanı, Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsünden (IMEMO) kıdemli araştırmacı Nikolay Kojanov'ya göre, prensipte ekonomisi üzerindeki baskıyı hafifletmek için yaptırımları kaldırma isteğinde olan İran, aynı zamanda nükleer anlaşmanın kendi başına bir hedef olamadığını da fark ediyor. Analist, henüz anlaşmanın kaçınılmazlığı hakkında konuşmaya değmediğini ve nihai kararın ayrıntılı tartışmalar sırasında verileceği görüşünü savundu. Nükleer anlaşmaya varılması durumunda Rusya için olası küresel değişikliklere gelince uzman, "Sonuçların Rusya için olumsuz olmayacağı muhtemeldir" ifadelerini kullandı.

Nükleer anlaşmayı sürdürme fikrinin uzun süredir devam ettiğini hatırlatan Kojanov, KOEP'ten çekilen Washington'un tutumunu şu şekilde özetledi: "ABD aslında, söz konusu anlaşmayı kendi şartları da dâhil olmak üzere bazı yeni şartlarla yeniden imzalamayı amaçlıyordu. Günümüz şartlarında bir yandan İran'a yönelik yaptırımların baskısı etkili olurken, öte yandan ABD, Rusya ve Çin'e daha

fazla odaklanabilmek için çözülmesi gereken sorunların sayısını azaltmanın yanı sıra bir miktar başarıya ihtiyacı duymaktadır.” Analiste göre, söz konusu anlaşma, Rusya’nın İran ile daha etkin bir şekilde etkileşime girmesine ve olası negatif senaryoları ortadan kaldırmasına olanak sağlayacak.

• Yeni Koşullarda Ortadoğu’da ABD Faktörü

Rusya’nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUIK) sayfasında “[Yeni Koşullarda Ortadoğu’da ABD Faktörü](#)” başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Makalenin yazarı Rusya’nın Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçisi, RUIK Başkan Yardımcısı Alexander Aksenyonok, ABD’nin Ortadoğu politikalarını alt başlıklarla ayrıntılı olarak incelemiştir. Uzmana göre, son yirmi yılda yapılan başkanlık seçimlerine kıyasla Beyaz Saray’daki “yeni ekip” Ortadoğu politikasını geliştirmede büyük zorluklarla karşı karşıya kaldı: “İç bölünme, kutuplaşma, siyasi sistemin işleyişindeki aksaklıklara pandemi de eklendiğinde, Ortadoğu, ABD’nin dış politika öncelikleri listesinden düşmüş gibi görünüyor. Nitekim Trump, Biden’a keskin rota değişikliğinin olamayacağı zor ve kafa karıştırıcı bir miras bıraktı.”

Analist, Biden’ın Ortadoğu’da formüle ettiği stratejiyi “iki ifrat arasında bir orta yol bulma arzusu” şeklinde ifade etti: “Bir yanda bölgesel yapıya aşırı ve askerî müdahale, diğer yanda Asya-Pasifik bölgesine tam bir dönüş. Özetlersek ABD’nin söz konusu stratejisi, Ortadoğuyu değiştiremeyeceğine ancak bölgeden ayrılma-yı da göze alamayacağına dair anlayışa dayanmaktadır.” Ayrıca yazıya göre, bölgede gelişen boşluktan yararlandığı iddia edilen Rusya ve Çin’e karşı çıkma ve Arap ortaklarını bu amaç için seferber etme düşüncesi de ABD’nin ayarlanmış stratejisinin bir parçası olmaya devam ediyor.

Büyükelçi, ABD’nin Ortadoğu politikasında önemli bir değişikliğin beklenmediği görüşünü savundu: “Soğuk Savaş döneminde ABD ile Sovyetler Birliği arasında ortaya çıkan çatışmalara kıyasla Biden’ın Ortadoğu gezisinin sonuçları, Arap ülkelerinin, “arkadaşımın düşmanı benim düşmanım değildir” ilkesine dayanan ve çeşitlendirilmiş bir politika izlediklerini açıkça gösterdi. Ortadoğu, demokratik yönetimin ilgi odağında olmaya devam edecek.” Uzman, çok taraflı diplomasiye vurgu yapan yeni bir tarzın, bölgesel konularda daha dengeli bir çizgi oluşturabileceğini ifade etti: “Öyle ki Biden, Rusya’nın çok yönlü politikasının önemini fark edecek ve bölgede oluşan yeni şartlar ABD’yi, Rusya ile etkileşim noktaları aramaya itecek.” Aksenyonok’a göre hâlihazırdaki soru, Ortadoğu’yu çatışmacı bir şekilde ortaya çıkan jeopolitik bağlamından tecrit etmenin ne kadar mümkün olduğudur: “Bu bağlamda ABD’nin niyetinin önemli göstergesi, her iki ülkenin de Avrupa’da olduğu gibi doğrudan askerî temasta bulunduğu Suriye olacaktır.”